

Samenvatting

Onderwijs en onderzoek zijn cruciaal om onze welvaart in de toekomst te kunnen handhaven. Daarop inleveren is kortzichtig en onverstandig. Nederland heeft zich als doel gesteld om tot de top-5 van de meest concurrerende economieën in de wereld te behoren. De commissie is er van overtuigd dat we dit niet redden, als we op de huidige voet doorgaan. Het Nederlandse hoger onderwijs moet veel en ook snel beter. De studie-uitval is te hoog, talent wordt te weinig uitgedaagd en er is te weinig flexibiliteit in het systeem om de gevarieerde vraag van studenten en de arbeidsmarkt goed te bedienen. De commissie vindt daarom dat het huidige bestel niet toekomstbestendig is. Het advies is: geef een krachtige impuls aan de kwaliteit en diversiteit van het Nederlandse hoger onderwijs. Het uitgangspunt is dat de kwaliteit over de volle breedte van het hoger onderwijs en onderzoek omhoog moet. Om dit te kunnen realiseren, pleit de commissie voor een drievoudige differentiatie: in de structuur van het stelsel, in profielen van instellingen en in het onderwijsaanbod. Daartoe doet de commissie tien aanbevelingen.

Aanbevelingen voor de overheid

1 Selectie:

De commissie stelt voor om in principe elke instelling het recht te geven om te selecteren, ook aan de poort. De overheid moet dit in wet- en regelgeving mogelijk maken, maar ook randvoorwaarden meegeven.

2 Profilering door instellingen stimuleren en prestaties belonen:

De commissie daagt instellingen uit een scherper profiel te kiezen en stelt voor dat de overheid de instellingen daartoe stimuleert. Hiertoe moet de Europese multidimensionale classificatie verder worden ontwikkeld voor toepassing in de Nederlandse context. Het aandeel studentgebonden financiering moet geleidelijk afnemen ten gunste van een groeiend aandeel missiegebonden financiering waarbij de keuze voor een bepaald profiel en daarop gebaseerde prestaties worden beloond.

3 Maak het deel studentgebonden financiering bij de universiteiten kleiner:

Om de universiteiten de kans te geven hun academisch profiel op korte termijn aan te scherpen, dienen zij zo spoedig mogelijk minder afhankelijk te zijn van een teveel op studentenaantallen gebaseerde bekostiging.

4 Investeren in onderzoek:

In de overtuiging dat onderzoek onmisbaar is voor de Nederlandse concurrentiepositie en dat al het hoger onderwijs vervlochten moet zijn met onderzoek, pleit de commissie voor een gerichte investeringsimpuls in het onderzoek aan universiteiten én in toegepast onderzoek aan hogescholen.

5 Associate degree:

De commissie stelt voor dat de minister van OCW in de loop van 2010 overgaat tot definitieve invoering van de Associate degree.

6 Een nieuw arrangement voor masteropleidingen:

De commissie stelt voor om het aanbod van masteropleidingen te verruimen en de professionele master een meer structurele inbedding te geven. Zij pleit daartoe voor een zorgvuldige uitbreiding van bekostigde professionele masters. In aansluiting hierop stelt de commissie voor om een verkenning uit te voeren naar de introductie van onderwijsrechten met het oog op de gewenste flexibiliteit voor een leven lang leren, om te beginnen voor studenten van 30 jaar en ouder.

7 Invoering van eenduidige titulatuur:

De commissie beveelt aan dat de bachelor- en mastertitels wettelijk blijven vastgelegd en beschermd voor zowel het hbo als het wo. De instelling kiest een toevoeging die past bij het profiel van de opleiding en verantwoordt zich daarover bij de accreditatie. Het diplomasupplement specificereert de inhoud van het programma en de instelling waar de opleiding is gevolgd.

Aanbevelingen voor de instellingen

8 Kies een profiel:

De commissie beveelt aan dat instellingen en onderdelen daarvan op grond van bewezen of gewenste sterktes een duidelijk profiel kiezen op één of enkele van de dimensies zoals gehanteerd in de Europese classificatie.

9 Geef onderwijs als kerntaak van hogeronderwijsinstellingen meer aandacht:

Geef onderwijs meer aandacht, speel in op leerstijlen en achtergronden van studenten, maak onderwijsprogramma's flexibeler en organiseer het onderwijs beter. Instellingen en studenten worden opgeroepen samen afspraken te maken over de aanpak hiervan.

10 Investeren in kwalificaties van het personeel:

De kwaliteit van onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de docent en de waardering die er voor hen is. De commissie vraagt instellingen ruimte te geven aan docenten en oog te hebben voor loopbaanbeleid met gelijkwaardige, maar ook samenhangende carrière-tracks voor onderwijs en onderzoek.

Als we ervan overtuigd zijn dat kennis dé concurrentiefactor in de 21e eeuw is en dat daarvoor een sterk en toekomstbestendig hoger onderwijsstelsel nodig is, dan moeten we de ambities in dit advies ondersteunen met voldoende investeringen. De ambities voor de toekomst kunnen niet gerealiseerd worden in een context van bezuinigingen. Substantiële investeringen zijn absoluut noodzakelijk om de positie in de internationale concurrentiestrijd te behouden en te versterken. Het is bittere noodzaak om gegeven de economische crisis en jarenlange onderinvesteringen nu echt werk te maken van de ambitie om één van de sterkste kenniseconomieën in de wereld te zijn.